

עד לא ידע: דרמת מתח טלוויזיונית על הבמה

יום חמישי 05 ביולי 2012 08:00 מאת: יאשה קריגר, עכבר העיר

המחזה של שלמה משיח מלוטש, איכותי ומשלב בין מדיום התיאטרון לטלוויזיה. הבימוי הנטורליסטי והמשחק המדויק והרהוט מניבים הצגה רלוונטית ומאתגרת

תחילה היה התיאטרון. אחר כך התחלנו לראות מראות מצולמים. לאחר מכן גם שמענו אותם. תחילה על המסך הגדול, אחר כך על המסך הקטן. היום אנחנו יכולים להרכיב משקפי תלת-מימד בקולנוע ולהרגיש שאנחנו נמצאים ממש בסמוך לסיטואציה – שזה כמעט כמו תיאטרון. עוד מעט יהיה גם כבל מיוחד שיחבר בין המצב הפסיכו-פיזי של השחקנים על המסך לבין הצופה בבית ואז זה יהיה עוד יותר קרוב לתיאטרון. המעגל יהיה קרוב להיסגר. ועד שהוא ייסגר, ישנה הזדמנות לצפות בהיברידים למיניהם של הקולנוע, הטלוויזיה והתיאטרון. ההצגה עד לא ידע של תיאטרון הקאמרי היא דוגמה להיבריד מוצלח שכזה, מעין מוטציה שרגליה נטועות בטלוויזיה וגופה גוף של תיאטרון.

מוצר מוגמר ומלוטש

המחזה-תסריט של משיח מלוטש. הנושא של אמת-שקר מבוטא באופן אופטימלי בעלילה. עיצוב הדמויות נעשה ביד אמן של איש מכירות: באופן מהיר, אמין ואיכותי. לכל דמות יש קונפליקט מרכזי וקונפליקטים משניים שהצופה מזדהה עמם, ולכולן עומק פסיכולוגי שאפשר לרדת אליו. הכל נוגע ללב במידה, אך לא דביק מדי. בקיצור, הכל פה ביי-דה-בוק. מוצר סוג א', וזה פועל יופי.

הבימוי של חני נינו מתלבש ככפפה דקה ליד הזאת (משיח ונינו כבר שיתפו פעולה בעבר בסדרת הטלוויזיה "לתפוס את השמים"). הוא מביים את ההצגה ברוח נטורליסטית באופן כמעט קליני, אין שום תמעה מוגזמת על הבמה, שום מחווה תיאטרלית מיותרת. הפסיכולוגיה של הבמה במקרה של ההצגה הזאת היא הפסיכולוגיה והאמת של המסך הקטן. הכל כמו אמיתי, כמו בחיים. רק לרגעים ספורים נפרם בהצגה קו התפר העדין שבין שני המדיומים. מפאת הקרבה וצפיפות הפריים של המסך הקטן, הנרטיב הטלוויזיוני עטה להיות קטן יחסית לזה של התיאטרון. מה שאומר שלעיתים הוא גם סטריאוטיפי יתר על המידה. כיצד, לדוגמה, יתנהג אלי השוטר בסדרת טלוויזיה, כשישפריץ עליו הקולר בחדר החקירות? הוא יבעט בו ויקלל. כי הוא שוטר, כי הוא גבר-גבר ועל המסך הקטן זה יראה יופי. בתיאטרון לא בטוח. אך רגעים שכאלה מירים בהצגה, הודות לרגישות של המחזאי והבמאי שמצליחים לדלג מעל בורות הסטריאוטיפים והקלישאות.

כדאי לשבת קרוב לבמה בהצגה הזאת על מנת להיטיב לראות את משחקם הפרפורציונלי, המדויק והרהוט של השחקנים. אוהד קנולר ואוהד שחר נפלאים בתפקידי החוקר והנחקר, במשחק החתול והעכבר שלהם, כאשר כל אחד מהם בתורו, מפגין כוח וחושף חולשה. עודד לאופולד מצוין במשחק עדין של רכות מהולה בכוח.

אין צורך במשקפי תלת מימד

התפאורה הריאליסטית, היפה והנקייה של סבטלנה ברגר מספקת לשחקנים מרחב פעולה כמו מותאם למצלמה. היא עיצבה שלושה סטים פשוטים – חדר חקירות, ביתו של החוקר ואשתו וחדר השירותים כתחנת המשטרה – ושלושתם מתמזגים זה בזה ונותנים לשחקנים יכולת לזגזג ביניהם באופן טבעי. גם התאורה של חני ורדי אפקטיבית מאוד ומספקת חילופי זמן/מקום בהירים שתורמים לקצב התפתחות העלילה. לכל זה מוסיף נינו נגיעות של טום וייטס ברקע והמוטציה מתעוררת לחיים: דרמת מתח טלוויזיונית על במה. אין צורך במשקפי תלת מימד.

מעצם היותה מוטציה, מפתה לומר עליה שהיא חוטאת למהות התיאטרון, שהיא לא "תיאטרון גזעי". אך זה יהיה לא הוגן ויחטא לאמת, או יותר נכון זו תהיה אמת שקרית. כי כמו בקונפליקטים של הדמויות בהצגה, בקונפליקט בין התיאטרון לטלוויזיה אין דבר כזה אמת מוחלטת. אין כלל שעל פיו ניתן לפסוק "זה תיאטרון וזה לא תיאטרון". וכשם שמוטציה יכולה לעתים להיות גרוטסקית ומגוחכת (כפי שקורה לא אחת מעל במות התיאטרון), היא יכולה להיות גם, כפי שקורה בהצגה הזאת, יצור מעניין ומסקן. כאשר היצירה, דרך כל שלביה, מבוצעת במיומנות של מנתח כירורגי, כאשר הכל בדיוק במקום ולא מילימטר אחד ליד – השילוב בין המדיומים השונים מניב תוצר רלוונטי, מאתגר ומלא ברק.

Handwritten signature or mark in the top right corner.

כך
לה
הע
סמ

בחו
היא
אלי
מה
"הפז

הא
בפ
הכו

ה
נ

ר

כך
כך
ת:
אז
יר
יר
בי
מו
מו
אז
רז
גז
אז
אז
בא

הצגה / שי בר יעקב
"עד לא ידע"

שקרים שקטים

"עד לא ידע" היא דרמת מתח משטרית שכמותה רואים מעט, מעט מדי, על כמות התיאטרון שלנו. וחבל

המחזאות הישראלית אינה מרבה לעסוק בדרמות מתח משטריות, סוגה הנתפסת כמותאמת יותר לטלוויזיה. זה קצת חבל, כי יש המון חומרים אנושיים מרתקים במקומות כמו תחנת משטרה, אפילו שלכאורה, הם לא סיפורים גדולים.

סיפור כזה מביא בפנינו שלמה משיח במחזה הביכורים שכתב, "עד לא ידע", המועלה בתיאטרון הקאמרי וסובב סביב חקירת רופא שיניים שהרדים ילדה לצורך טיפול שגרתי והיא נכנסה לתרדמת. המקרה מוכר אולי לקוראי העיתונים, שזוכרים טרגדיה דומה שאירעה ב-2005, כשיאיה, נכדו הפעוט של אורי לופוליאנסקי, אז ראש עיריית ירושלים, נפטר בעקבות הרדמה אצל רופאת השיניים. בין אם משיח הכיר את המקרה של לופוליאנסקי ובין אם לא, הסיפור המשטרתי מקבל בידי טוויסט מפתיע בזכות הדרמות המרכזית השנייה, זו של החוקר. ומה שהופך את סיפורו למורכב היא העובדה שהוא מצא עצמו כנחקר באותו חדר חקירות ארבעה חודשים קודם לכן, בפרשה אחרת שהסתבכה.

שני הסיפורים נחשפים בהדרגה ובמקביל, בהפקה קצ' בית ודחוסה הקופצת קדימה ואחורה בזמן באמצעות שלט אלקטרוני קטן המופיע מעל לבמה. הבמאי, רוני ניניו, מאפשר לשחקניו לבוא לידי ביטוי במיטבם, ומוציא ביצועים ריאליסטיים משכנעים מהצוות העומד לרשותו. זה מתחיל בתמר קינן היפה כאשת החוקר, שיש לה תפקיד מפתח בעלילה. ממשיך בעורך ליאופולד, כחברו הטוב של החוקר, הגבר-גבר שפותר בעיות אבל גם גובה מחיר יקר על עזרתו. גם אוהד שחר עושה עבודה מצוינת בתפקיד הרופא הנחקר, במיוחד ברגעים שבהם הוא הופך מנחקר מתגונן לחוקר מת-קוף. אך מעל כולם מתבלט אוהד קנולה, שמצליח להפוך את הדרמות הסטראוטיפית של החוקר הממולח לדרמות מורכבת ומושכת, ובונה פורטרט רגיש ויפה של אדם חכם, המקדיש חייו לחשיפת האמת אך נאלץ להשלים עם העובדה שכל אחד צריך ללמוד לחיות עם השקר הקטן שלו.

לסיכום, יכול להיות שזו לא דרמה גדולה או חשובה, אבל היא בהחלט הצגה אפקטיבית מאוד ומהנה, שמצליחה לעורר מחשבה.

Handwritten signature or scribble in the top right corner.

עד לא ידע

בתיאטרון הקאמרי

מחזהו של שלמה משיח "עד לא ידע" שעולה
בתיאטרון הקאמרי, רושם עוד הישג מרשים
באיכותו, שמאשש את היות התיאטרון הזה
בחוד הפירמידה. מחזה בלשי-מתח-דרמה
וסקס, שעונה על הדרישות של כל אחד.

צוות השחקנים שבחר הבימאי חני כהן למחזה הישראלי המצוין הזה, הוא מהמיטב שיש. וזה בלבד ערובה לחוויה נפלאה. רופא שנעצר באשמת רשלנות רפואית (ומי מאיתנו לא מכיר, ולעיתים חש על בשרו רשלנות כזו), כשהרדים ילדה מטופלת לטיפול שיניים, והיא נשארה בתרדמת (קומה). את הנחקר חוקרים "השוטר הטוב" והשוטר הרע". תוך כדי התפתחות העלילה, נחשפות פרשיות מעברם של החוקרים עצמם, כשלאט לאט הן נמסכות בעלילה והופכות לבעלות משמעות וכוח בעיצובה.

אוהד שחר הוותיק מבין הארבעה, מגלם את תפקיד הרופא כמו נכתב ממש עבורו. הוא הרי מנסה בתפקידים מכבדים ממיטב הקלאסיקה והמודרנה במחזאות העולמית. לב הצופים נכמר למראה עיניי החקירה המילוליים שהוא עובר שם. החוקר הטוב, אוהד קמלר המתוק, שאתה רוצה לצבט בלחיו לעיתים, מגיע בהצגה זו לאחד משיאי הקריירה שלו, אולי התפקיד הכי מרשים שהוא עשה אי פעם. יכולת הפנמונולית לעבור תוך שניה ממצב רוח והתנהגות מסימת בעת החקירה, מהיותו השוטר הטוב ולפתע ללחוץ על הנחקר כשוטר הרע, וכן, בתוך רגע לעבור למגור ביתו, עם מערכת מירקם יחסין עם אשות המקסימה (תמר קינן) – הם מדהימים. עושר הבעותיו כה נגה, בכל מצב, עד שאתה חש שלא הרופא, אלא הוא-הוא גיבור העלילה. התלבטויותיו הנפשיות האם לתור ולחקור את האמת עד תומה, או להתעלם ממנה – בשל ההשפעה שתהיה לה על כל חייו – התלבטויות אלו הן הגרעין העיקרי של המחזה, אליו כיוון שלמה משיח.

עודד לאופולד המסקס והמצודד, שמאז שחזר לישראל ביסס את מעמדו כנסף התיאטרון הישראלי, במיוחד בהופעתו המוחצת ב"המלך ליר" וב"חגיגה", ועדיין לא זכה הקהל לצפות במלוא יכולתו בתיאטרון הרפרטוארי עד היום – הוא החוקר השני. כוחני, בוטה, אנרגטי, בלתי אמצעי וחותר ישיר את התבטאויותו, מקרין אנרגיה חזקה ביותר, שרק הסתבכויותיו האישיות מסבות את תשומת ליב, וגורמות לו לפגות את השטח לקמלר בחקירה. אך כתבר נאמן, ניצב כסלע איתן לעזור לחבריו.

מול שני הגברים בחייה – בעלה, והחבר הטוב ביותר שלהם, מצויה האשה נעמי. תמר קינן מיטיבה כרגיל לגלם את האשה יפה, המקסימה ומלאת הרגש. היא העגן של שניהם, אך המציאות טופחת על שלושתם, והדילמה היא: האם בחיים יש לחתור לגילוי האמת עד תומה, ולשלם את המחיר, או שלמען השלווה נפשית, ראוי לפעמים לא לחתור כ"כ ולרדת לעמקה. ואולי להתעלם, ולתת לחיים לזרום. הרופא, שכל שאיפתו היא לחזור למשפחתו ולביתו, נאלץ גם הוא לעשות צעד למען זה.

המחזה כתוב מצוין, כל פרט – יש לו משמעות. הבימוי של כהן, שנעזר גם במחזאי ובשחקנים בעיצוב המחזה – מעולה. העיצוב היפה י"ל הבמה שיצרה סוולטנה ברגר המחוננת, לאולם קאמרי 4, שאים פשוט כלל, מנצל כל ס"מ בו, ומצליח להציב על הבמה גם חדר תקירות במשטרה, ובתוך שניה – גם חדר מגורים של משפחה, וכן – גם את חדר השירותים במשטרה, שיש לו משמעות בעלילה.

הצגה מושלמת, מרתקת ומומלצת לרוץ ולצפות בה.

בצילומי לראר אלון. בעליון: תמר קינן ועודד לאופולד. בתחתון: אוהד קמלר ואוהד שחר.